

*М. Ф. БАЗАСЬ, канд. екон. наук
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)
М. М. МАТЮХА, канд. екон. наук*

НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 222–224

Інвестиційна діяльність є одним з основних напрямків розширення і відтворення необоротних активів й підвищення економічного рівня та досягнення певного соціального ефекту. Успішний розвиток і вдосконалення інвестиційних процесів залежать від вирішення завдань, пов'язаних з визначенням основних чинників, що впливають на залучення та використання інвестицій. В умовах ринкової економіки для успішного розвитку бізнесу підприємствам необхідно залучати додаткові засоби і кошти. Тому останнім часом дедалі більшого значення набуває проблема пошуку підприємствами додаткових джерел фінансування з метою посилення економічного розвитку. Одним з таких джерел і найважливішим чинником розвитку є інвестиції — складові фінансового ринку.

Нині в Україні вперше за останні десять років досягнуто економічного зростання, реальний валовий внутрішній продукт порівняно з 1999 р. підвищився на 5,8 % проти 1 % за прогнозом. Номінально він досяг 173 млрд грн, перевищивши на 22 млрд грн обсяг, врахований при формуванні державного бюджету. Одним із чинників, що сприяв економічному зростанню, є інвестиційні процеси, подальше становлення вітчизняного фінансового ринку [2].

Фінансові ринки становлять динамічну та гнучку систему, що швидко реагує на будь-які макрота мікроекономічні зміни. Досягнення оптимальної структури фінансових ринків є актуальним питанням у будь-який період: як коротко-, так і

довгостроковий. У сучасних умовах в Україні надійними вважаються короткострокові вкладення (інвестиції) через високу ризикованість довгострокових кредитів. Водночас спостерігається поступове збалансування різних видів інструментів і пристосування фінансового ринку та вкладень до становлення стабільного фінансового ринку, хоча й повільними темпами.

Досвід ефективного господарювання в ринкових умовах свідчить, що сам собою ринковий механізм автоматично не може зосередити інвестування на забезпеченні загальнодержавних і підприємницьких інтересів для здійснення науково обґрунтованої структурної збалансованості економічного кругообігу з відповідним стандартом життя і відтворення населення. Доводиться застосовувати методи державного регулювання інвестиційної політики з метою планомірного формування, концентрації і ефективного використання вітчизняного ресурсного потенціалу, включаючи енергетичні, сировинні, трудові й фінансові ресурси, з відповідним залученням іноземних інвестицій та зовнішньоторговельних відносин згідно з міжнародним поділом праці, спеціалізацією, кооперацією та інтеграцією країн світового співтовариства. При цьому не слід розраховувати на великі обсяги іноземних інвестицій, оскільки вони відіграють подвійну роль. З одного боку, вони сприяють прискоренню економічного розвитку, а з іншого — призводять до збільшення дефіциту платіжного балансу, посилення соціально-економічних диспропорцій, закредитованості національної еконо-

міки з усіма негативними наслідками. Тому Україна повинна розраховувати більшою мірою на власні джерела інвестування, які закладені безпосередньо в економічному відтворювальному процесі. Слід тільки своєчасно акумулювати і швидко інвестувати кошти в об'єкти найпріоритетнішого значення зі швидким терміном обертання і віддачі.

До внутрішніх джерел інвестицій належать насамперед кошти амортизаційного фонду, який має формуватися на економічно обґрунтованих засадах і використовуватися виключно на відтворення. Джерелами внутрішніх інвестицій є також внутрішньогосподарські підприємницькі нагромадження з прибутку і рентних платежів; грошові нагромадження державного і місцевого бюджетів, частина яких завжди спрямовувалась на реалізацію загальнодержавних та регіональних економічних, науково-технічних і соціальних програм; цілеспрямована акумуляція і використання кредитних ресурсів банків; функціонування всієї банківсько-фінансової системи в інтересах відтворення і збільшення національного багатства.

Важливим елементом фінансового ринку є інвестування вітчизняних підприємств з бюджету країни. Нині запроваджується бездефіцитність бюджету, що сприятиме зменшенню державного боргу. Такий підхід досягається шляхом надання державних гарантій при одержанні суб'єктами підприємницької діяльності кредитів, що надаються міжнародними фінансовими організаціями. Прикладом є Німецько-Український фонд, створений відповідно до Указу Президента України від 1 червня 1998 р. № 574 і постанови Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1999 р. № 628. Засновниками фонду є Кредитна установа для відбудови за дорученням Федеративної Республіки Німеччини, Кабінет Міністрів України в особі Міністерства фінансів України та Національний банк України [1]. Таке співробітництво і залучення іноземних інвестицій уможливають створення і розвиток господарської діяльності підприємств малого і середнього бізнесу, створення на їх базі додаткових робочих місць, що є високодохідними для населення у сучасних умовах. Таким чином, розвиток співробітництва з іноземними інвесторами сприяє зменшенню соціального напруження в суспільстві та підвищенню рівня добробуту населення.

У міру того, як в Україні розвиваються ринкові відносини, важливого значення набуває інвестування конкретних видів виробництва, підприємств. Підприємства пасивно ставляться до самостійного створення спільних структур, які займалися

кредитуванням, інвестуванням та фінансово-кредитною діяльністю.

Інвестиції припускають довгострокові вкладення капіталу всередині країни або за її межами. Під підприємством, яке створюється для інвестицій, маються на увазі всі види майнових, інтелектуальних цінностей, які інвестори вкладають в об'єкти підприємницької чи якої-небудь іншої діяльності.

Інвестором може бути фізична чи юридична особа України або іноземних держав. Інвестиції можуть мати такі форми: кошти, акції й інші цінні папери; рухоме і нерухоме майно; майнові права; ноу-хау — сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, практичних навичок і виробничого досвіду, що необхідні для організації виробництва; права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, а також інші аналогічні майнові права; інші цінності, вкладення яких прямо не заборонено чинним законодавством.

Будь-які з перелічених цінностей набирають статусу інвестицій тільки в разі прийняття інвестором рішення про вкладення їх в об'єкти інвестування, в конкретно взяте підприємство. Це рішення повинно бути оформлене в законодавчо встановленому порядку. Водночас зазначимо, що на прийняття рішення про інвестування впливає багато чинників, зокрема економічна стабільність підприємства, рівень кваліфікації робочої сили чи науково-технічного персоналу, інфляційні процеси, стабільність валютних курсів та цін.

Для підприємств, що створюються, інвестиціями можуть бути цінності, що вносяться інвестором у вигляді внесків у статутний капітал підприємства, а також цінності, що вносяться інвестором в об'єкти інвестування у межах спільного проекту. До таких проектів належить створення нового інноваційного продукту, від використання якого в майбутньому передбачається одержання значного прибутку.

З метою залучення інвестицій використовують критерії оцінки діяльності підприємства, які визначають на основі аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Для того щоб інвестиція стала внеском у статутний капітал, інвестор повинен увійти до складу засновників підприємства.

Одним з дієвих заходів залучення інвестицій є цілеспрямоване складання пропозицій-прогнозів управління виробництвом. У бізнес-плані враховують ефективність виробництва, прибутковість господарської діяльності, рівень рентабельності. З огляду на специфіку зарубіжного досвіду у сфері

інвестиційної діяльності бізнес-план має стати дієвим чинником обгрупування інвестиційної діяльності та залучення інвестицій на вітчизняний фінансовий ринок.

Якщо підприємство перебуває у процесі створення, основою для прийняття інвестором рішення про вкладення інвестицій саме в це конкретне підприємство буде бізнес-план, що містить опис діяльності, до участі в якій запрошується інвестор. У бізнес-плані зазначаються також перспективи, що очікують інвестора в разі прийняття позитивного рішення, і привабливість проекту.

Бізнес-план складається не тільки з метою залучення інвесторів, а й для планування організаційних і фінансових заходів, реалізація яких уможливить здійснення постійного і ефективного контролю за діяльністю підприємства загалом. Таким чином, бізнес-план є специфічним плановим документом, інструментом менеджменту підприємства, основою для прийняття ефективних та оптимальних управлінських рішень як підприємством, так і інвестором.

Дієвим чинником поліпшення діяльності, спрямованої на залучення та використання інвестицій, є впровадження сучасних засобів автоматизації та інформатизації, нагромадження відповідних баз даних про підприємства та інвесторів. Програмні засоби повинні сприяти ефективному аналізу використання інвестицій як на окремих підприємствах і щодо країни загалом. Доцільно створити державну інформаційну службу з управління інвестиційних потоків як на вітчизняному, так і на зарубіжному рівні. Програмні засоби повинні сприяти також ефективному розподілу інвестицій, швидкому визначенню пріоритетних галузей, конкретних підприємств для забезпечення їх залученими коштами і отримання комерційного прибутку.

Мета створення інформаційної служби полягає в налагодженні інформаційного зв'язку між інвесторами та підприємствами, що потребують або

використовують інвестиції. Цей зв'язок, на нашу думку, має відповідати таким критеріям:

- взаємний обмін інформаційними ресурсами між інформаційним центром, інвесторами та підприємствами повинен відповідати оптимально повній інформації про забезпечення успішної діяльності цих установ з ефективним використанням інвестицій та регулюванням фінансового ринку;
- надання інформації має бути безоплатним;
- надання інформації повинно бути оперативним згідно із встановленим регламентом, який має визначати порядок актуалізації відомчих баз даних;
- інформація, що надається, повинна чітко відповідати встановленим структурам і критеріям цілісності національного фінансового ринку.

До основних шляхів поліпшення використання інвестицій належать формування стабільного фінансового ринку, підвищення ролі конкретних виробництв, підприємств у залученні інвестицій, комплексна інформатизація процесу аналізу та ефективності залучення інвестицій.

Основними чинниками залучення та використання інвестицій з метою підвищення рівня конкурентоспроможності національного фінансового ринку є державне створення і регулювання інвестиційних утворень, обгрупування діяльності підприємств, галузей народного господарства за допомогою бізнес-планів, глобальної інформатизації потреб і пропозицій щодо інвестування.

Література

1. *Аналіз та експертиза проекту Закону України "Про державний бюджет України на 2001 рік"*. — К.: Рахункова палата України, 2000. — Вип. 21.
2. *Про виконання Державного бюджету України за 2000 рік*. — К.: Рахункова палата України, 2001. — Вип. 15.